

13:4

I allmänna bestämmelser för brukande av kommuns va-anläggning föreskrevs - med viss ändring av vad som tidigare gällt - att förbindelsepunkt för fastighet, vars va-installation var kopplad till anläggningen skulle vara belägen på befintliga ledningar 0,5 m utanför fastighetens gräns om ej va-verket föreskrev annat. Vid bestämmandet av förbindelsepunkter följde kommunen undantagslöst den principen att ledningssträckor som endast betjänade en fastighet avskiljdes från den allmänna anläggningen genom att förbindelsepunkten förlades vid den förgreningspunkt på det allmänna nätet där en förgrening ledde till endast en fastighet. För viss fastighet har förbindelsepunkten sålunda bestämts till en plats belägen ungefär 40 m från fastighetens gräns. Enär särskilda skäl inte befunnits föreligga att frångå den i 13 § VAL 1970 angivna huvudregeln om förbindelsepunkts läge och då förfarandet inte ansetts förenligt med kravet på skälighet och rättvisa fastighetsägarna emellan har fastighetsägaren förklarats berättigad att få förbindelsepunkten för fastigheten bestämd till en punkt belägen 0,5 m från fastighetens gräns.

P.E.L. ägde en fastighet i Parteboda, Ånge kommun. Fastigheten är belägen inom område där utomplansbestämmelser gäller. Före 1.1.1.971 tillhörde Parteboda Borgsjö kommun. Genom kommunsammanslagning uppgick Borgsjö kommun nämnda dag i Ånge kommun. Boningshusen på fastigheten ligger inom verksamhetsområdet för Ånge kommuns allmänna va-anläggning i Parteboda. Fastigheten är ansluten till anläggningens ren- och spillvattenledningar. Huvudbyggnaden på fastigheten anslöts år 1962 och en på fastigheten uppförd sommarstuga år 1968. Fastighetens servisledningar löper från fastighetsgränsen genom en allmän väg och därefter på en sträcka av omkring 40 meter över annans fastighet till en punkt på va-nätet där förgrening av ledningarna sker till fastigheten och en annan fastighet. -- Enligt reglemente för vattenverket i Borgsjö kommun, antaget av kommunalfullmäktige 15.12.1954, ankom det på kommunen att ombesörja och bekosta underhåll av huvudledning och av servisledning från huvudledning till en punkt belägen 0,5 meter från fastighetsgräns. Reglementet upphävdes 1.4.1972 och ersattes då av allmänna bestämmelser för brukande av Ånge kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggningar, antagna av kommunfullmäktige 28.2.1972. Enligt dessa bestämmelser gäller om förbindelsepunkter att sådana för fastigheter, vars va-installation senast 1.4.1972 blivit kopplad till den allmänna anläggningen, är belägna på befintliga ledningar 0,5 meter utanför fastighetsgräns om ej va-verket föreskriver annat. -- I brev 23.5.1972 underrättades P.E.L. om att såsom förbindelsepunkt för fastigheten för ren- och spillvatten skulle gälla en punkt belägen 62 meter från fastighetens huvudbyggnad. Den anvisade punkten ligger vid förenämnda förgreningsställe på kommunens va-nät.

P.E.L. yrkade att Va-nämnden måtte förklara kommunen skyldig att, i enlighet med huvudregeln därom i de för kommunens va-anläggning gällande allmänna bestämmelserna, förlägga fastighetens förbindelsepunkt till en punkt belägen på befintliga ledningar 0,5 meter utanför fastighetens gräns eller i vart fall till en punkt belägen på fastighetens sida om den all-

mäna vägen utanför fastigheten.

Kommunen bestred yrkandet.

P.E.L. anförde såsom grund för sin talan: Fastighetens anslutningspunkt låg enligt Borgsjö kommuns va-reglemente 0,5 meter utanför fastighetsgränsen. Kommunen har svarat för ledningarna fram till den punkten. Beslutet att förlägga förbindelsepunkten 62 meter från huvudbyggnaden strider mot 13 § va-lagen. Det föreligger nämligen inte några sådana särskilda skäl som enligt nämnda lagrum förutsättes för att förbindelsepunkten kan få förläggas på annan plats in i fastighetens omedelbara närhet. Det framstår som orimligt att P.E.L. skall svara för underhållet av en ledning som går genom allmän väg och långt in på annans fastighet och vars bestånd inte är tryggad genom servitut eller på annat sätt. Det är inte känt för P.E.L. i vilket skick ledningen befinner sig. I den allmänna vägen - Y 512 - går ledningen på endast 1,5 meters djup. Vägen har tidigare varit upplåten för fordon med högst 7 tons axeltryck. Av hänsyn till timmertransporter inom området tillåtes emellertid sedan 1971 trafik med fordon, vars axeltryck uppgår till 16 ton. Ett etablerat rättsförhållande av förevarande slag kan inte av kommunen ensidigt ändras till fastighetsägarens nackdel.

Kommunen åberopade såsom grund för bestridandet att lokaliseringsskäl, d v s fastighetens belägenhet i förhållande till ledningsnätet, i detta fall utgjorde ett sådant särskilt skäl som avses i 13 § va-lagen och att kommunen därför ägde bestämma förbindelsepunktens läge på sätt som skett. Kommunen anförde vidare: Det är riktigt att kommunen enligt de äldre bestämmelserna anlagt och svarat för den aktuella ledningssträckan fram till en punkt belägen 0,5 meter från fastighetens gräns. Vid bestämmandet av förbindelsepunkter har den principen undantagslöst följts att alla ledningssträckor som betjänar två eller flera fastigheter har hänförs till den allmänna anläggningen, medan de sträckor som endast betjänar en fastighet avskilts från anläggningen genom att förbindelsepunkt förlagts vid den förgreningspunkt på det allmänna nätet där en förgrening lett till endast en fastighet. Inom verksamhetsområdet för den allmänna anläggningen i Parteboda har 43 förbindelsepunkter fastställts. Av dessa har 40 bestämts till punkter belägna mer än 0,5 meter från fastighetsgräns. Motsvarande siffror för hela Ånge kommun är 2 193 respektive 1 740. Inom verksamhetsområdet i Parteboda har i fyra fall förbindelsepunkten förlagts på ett avstånd av mellan 44 och 199 meter från huvudbyggnaden. I sex fall har genom förbindelsepunktens förläggning fastighetsägare kommit att bli ansvariga för underhållet av ledning som går genom allmän väg. För varje servisledning som är längre än vad som genomsnittligt är fallet inom verksamhetsområdet och som betjänar endast en fastighet har kommunen enligt va-lagen möjlighet att genom förbindelsepunktens placering avskilja ledningen från den allmänna anläggningen eller att påföra fastigheten särskild bruksavgift för att kommunen åtar sig ansvaret för ledningen. Denna valmöjlighet har kommunen även enligt den nu gällande va-taxan. Det vitsordas att P.E.L. inte har någon upplåten rätt att bibehålla den aktuella ledningssträckan utanför fastighetens gräns. Kommunen är dock beredd att tillförsäkra P.E.L. sådan rätt till den del ledningen ligger på enskild mark utanför hans fastighet. Hans rätt att bibehålla ledningarna i

den allmänna vägen torde inte särskilt behöva säkerställas. Beträffande avloppsledningen torde han ha sådan rätt enligt vattenlagen.

Va-nämnden yttrade:

Enligt den av parterna åberopade 13 § lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar skall förbindelsepunkt för fastighet, vars ägare skall bruka anläggningen, vara belägen i fastighetens omedelbara närhet, om inte särskilda skäl föranleder annat. Denna föreskrift skall enligt övergångsbestämmelserna till lagen iakttas även när - såsom i förevarande fall - fråga är om fastighet för vilken avgiftsskyldighet uppkommit enligt den äldre lagen (1955:314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar.

Bestämmelsen i 13 § va-lagen ger uttryck för den tämligen självklara huvudprincipen att en gemensam va-anläggning skall byggas ut så, att den når fram till de fastigheter som skall betjänas av anläggningen. Principen har motiverats framför allt av likställighetsskäl; bl.a. skulle det eljest bli mycket svårt att utan orättvisa beträffande brukarnas kostnader för egna anslutningsledningar bestämma sträckningen av de allmänna ledningarna på ett från teknisk och ekonomisk synpunkt lämpligt sätt. Den innefattar inte heller någon nyhet i förhållande till vad som gällde före tillkomsten av 1970 års va-lag. Också enligt den äldre lagen var sålunda huvudman för allmän va-anläggning normalt skyldig att dra fram va-nätet till omedelbar närhet av de fastigheter som tagits in i verksamhetsområdet för anläggningen.

Såsom anges i 13 § tillåtes avsteg från huvudregeln om förbindelsepunkts belägenhet, under förutsättning att särskilda skäl föranleder det. Undantagsregeln kan sägas i viss mån ha ersatt en i 7 § 1955 års va-lag meddelad föreskrift, enligt vilken huvudmannen ägde bestämma att servisledningar - varmed enligt lagens terminologi avsågs ledningar som betjänade blott en fastighet - inte alls eller bara till viss del skulle ingå i den allmänna anläggningen. Möjligen skulle kunna göras gällande att genom denna senare föreskrift tillskapats en generell befogenhet för huvudmannen att dra fram ledningsnätet på längre avstånd från fastigheterna. Vad som förekom i samband med föreskriftens tillkomst ger emellertid inte något stöd för en sådan uppfattning. Syftet med föreskriften torde väsentligen ha varit att åvägabringa möjlighet för huvudmannen att fritaga sig från ansvar för byggande och underhåll av sådana ledningssträckor, som - åtminstone till huvudsaklig del - var belägna innanför de anslutna fastigheternas gränser (jfr till det nu sagda prop. 1955:221 s 83 - 85).

Uppenbart är att rent lokala förhållanden - såsom rådande fastighetsindelning eller den omständigheten att med viss fastighet är förenad rätt till ledningsdragning i angränsande mark - understundom kan medföra att det framstår som rimligt och ändamålsenligt att förbindelsepunkten förläggs på längre avstånd från fastighetsgräns, än huvudregeln i 13 § va-lagen anger. När det gäller att bedöma, om särskilda skäl som enligt lagrummet kan föranleda avsteg från huvudregeln är för handen, måste emellertid beaktas sambandet mellan, å ena sidan, lagens bestämmelser om förbindelsepunkts belägenhet och, å andra sidan, den princip om skälig och rättvis fördelning av va-kostnader brukarna emellan som lagen innehåller.

Sistnämnda princip innebar - i korthet - att kostnaden för allmän va-anläggning, i den mån den tas ut av brukarna, normalt skall slås ut på samtliga fastigheter efter den nytta varje fastighet har eller skall anses ha av anläggningen. Konsekvent genomförd leder denna regel -

den sociala kostnadsfördelningsregeln - till att fördelningen helt frigöres från hänsyn till vad särskilda delar av anläggningen kostar huvudmannen. Fastigheter som har inbördes lika nytta av anläggningen får alltså i inbördes lika mån bidra till kostnaderna för anläggningen, oberoende av om den ena fastighetens anslutning kräver längre ledningsdragning än vad som krävs för den andra fastigheten. Om emellertid väsentliga kostnadsskillnader förekommer, skall dock till åstadkommande av ett skäligt och rättvist resultat bidragsskyldigheten differentieras med beaktande även av kostnadsaspekten. Denna, såsom undantagsregel betraktade, fördelningsnorm - i förarbetena till lagstiftningen benämnd den privaträttsliga kostnadsfördelningsregeln - är närmare bestämt avsedd att utnyttjas när på grund av bebyggelsens lokalisering, terrängförhållanden eller andra omständigheter kostnaderna för anslutning av viss fastighet eller viss grupp av fastigheter är väsentligt högre eller väsentligt lägre än för övriga fastigheter inom anläggningens verksamhetsområde. Slutligen gäller att huvudmannen alltid har rätt att av brukare ta ut kostnaden för anordning som är avsedd bara för dennes fastighet. När fråga uppkommer att med stöd av sistnämnda kostnadsregel ta ut kostnad för förbindelseledning till viss fastighet måste dock självfallet tillses att sådant kostnadsuttag inte strider mot eljest inom verksamhetsområdet tillämpade fördelningsprinciper.

Va-verket i Parteboda har ursprungligen anlagts med sikte på en redan befintlig, förhållandevis gles bebyggelse, vilken tillkommit och lokaliseras utan hänsyn till kostnaderna för en först efteråt aktuell gemensam va-anläggning. Under sådana förhållanden framstår det som naturligt och även mest förenligt med de grundsatser på vilka va-lagstiftningen är uppbyggd att Borgsjö kommun i sin egenskap av dåvarande huvudman för anläggningen stannat för den fördelningsprincip som i det föregående beskrivits som den sociala kostnadsfördelningsregeln. I konsekvens härmed och med principen att allmän va-anläggning skall byggas ut så, att den når fram till de fastigheter som avses skola betjänas av densamma, har kommunen valt att låta anläggningen omfatta även förbindelseledningar intill gränsen för anslutna fastigheter, oberoende av att längden av dessa ledningar på grund av va-anläggningens tekniska utformning kommit att variera inom tämligen vida gränser.

När nu Ånge kommun i sin egenskap av nuvarande huvudman för anläggningen i Parteboda meddelat bestämmelse av innebörd att förbindelseledning, som betjänar blott en fastighet, inte längre skall ingå i den allmänna anläggningen, innebar detta i själva verket att en ny kostnadsfördelningsprincip antagits såvitt gäller kostnaderna för betydande delar av vad som ursprungligen ingått i va-nätet. Av kommunen förebragt kartmaterial visar att ett konsekvent iakttagande av bestämmelsen skulle komma att medföra, i åtskilliga fall radikala förändringar av villkoren för brukandet av den allmänna anläggningen. Anläggningens brukare skulle komma att individuellt få svara för underhåll och förnyelse av förbindelseledningar med inbördes mycket olika längd. Omfattningen och de kostnadsmässiga konsekvenserna av denna skyldighet skulle komma att variera inte bara i förhållande till fastigheternas storlek och bebyggelsens lokalisering utan också efter fastigheternas belägenhet i förhållande till det allmänna va-nätet. Såsom förevarande fall utvisar kan bestämmelsen också få till konsekvens att underhålls- och förnyelseskyldigheten skulle be

höva utövas med avseende på ledningar, som förlagts till markutrymmen över vilka brukaren åtminstone inte f n innehar dispositionsrätt. Vad beträffar fastigheten har kommunen såsom särskilt skäl för genomförande av villkorsändringen hänvisat till fastighetens belägenhet i förhållande till de delar av va-nätet som betjänar flera fastigheter. Kommunens ståndpunkt härutinnan får tilläggas den innebörden att kommunen med hänvisning till åberopat lokaliseringsskäl hävdar, att förutsättning finns för tillämpning av förenämnda privaträttsliga kostnadsfördelningsregel. Den utredning som förebragts om förhållandena inom verksamhetsområdet för såväl va-verket i Parteboda som övriga i kommunens anläggning ingående va-verk kan emellertid inte anses ge vid handen att kommunens kostnader för att förse fastigheten med vatten och omhänderta dess avloppsvatten i väsentlig mån avviker från genomsnittskostnaden för övriga fastigheter.

Vid övervägande av vad sålunda och i övrigt förekommit finner Va-nämnden att den av kommunen påfordrade villkorsändringen inte kan anses förenlig med va-lagstiftningens krav på skälighet och rättvisa brukarna emellan. På grund härav och då särskilda skäl ej föranleder annat skall förbindelsepunkterna för vatten- och avloppsledningarna från P.E.L:s fastighet förläggas till fastighetens omedelbara närhet. Såsom från denna synpunkt godtagbart kan inte betraktas annat läge än markutrymmet mellan den allmänna vägen och fastighetens gräns. Från kommunens sida har inte påståtts att hinder från teknisk synpunkt möter mot att bestämma förbindelsepunkternas läge i enlighet med huvudregeln i de allmänna bestämmelserna för brukande av kommunens va-anläggning. Vid sådant förhållande bör P.E.L:s talan bifallas.

Va-nämnden förklarade P.E.L. berättigad att få förbindelsepunkterna för vatten- och avloppsledningarna från fastigheten bestämda till punkter på befintliga ledningar 0,5 meter utanför fastighetens gräns.

Beslut: 1974-08-30, BVA 30

Mål nr: VA 11/73

Kommunen fullföljde talan och yrkade i Vattenöverdomstolen att P.E.L:s vid Va-nämnden förda talan ogillades.

P.E.L. bestred ändring.

Vattenöverdomstolen (tre ledamöter) yttrade:

Enligt 13 § 1970 års lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (VAL 70) - vilket lagrum är tillämpligt även beträffande fastighet som vid lagens ikraftträdande redan var kopplad till allmän va-anläggning - åligger det huvudman för sådan anläggning att för varje fastighet vars ägare skall bruka anläggningen bestämma punkt där inkoppling av fastighetens ledningar till anläggningen skall ske (förbindelsepunkt). Sådan punkt skall, om ej särskilda skäl föranleder annat, vara belägen i fastighetens omedelbara närhet. Bestämmandet av förbindelsepunkt har betydelse för gränsdragningen mellan den allmänna va-anläggningen och anslutna fastigheters va-installation.

I propositionen till VAL 70 anför departementschefen att

det i allmänhet torde vara lämpligt att förlägga förbindelsepunkten i eller intill fastighetsgränsen men att det bör vara möjligt att i speciella fall förlägga den på längre avstånd från fastigheten. Varken i lagen eller i dess förarbeten har närmare angivits i vilka fall avsteg från huvudregeln skall kunna ske. Propositionen anknyter i denna del endast till principerna rörande fördelningen av avgifter brukarna emellan. Departementschefen nämner som exempel att förhållandena är sådana att huvudmannen enligt dessa principer skulle ha rätt att av viss brukare ta ut ersättning för de särskilda kostnader som fastighetens anslutning föranleder; i sådant fall kan motsvarande resultat nås genom att förbindelsepunkten förläggs på visst avstånd från fastigheten, varefter fastighetsägaren själv får bekosta ledning från denna punkt fram till fastigheten.

I fråga om principerna för avgiftsfördelningen innehåller VAL 70 endast det allmänna stadgandet (26 §) att avgiftsskyldigheten skall fördelas mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund. I 1955 års va-lag (VAL 55) var motsvarande bestämmelser utförligare. Huvudregeln var att avgifterna skulle stå i skäligt förhållande till fastigheternas större eller mindre nytta av anläggningen (15 § första stycket). Om på grund av bebyggelsens lokalisering, terrängförhållandena eller andra omständigheter kostnaden för anslutning av viss eller vissa fastigheter var avsevärt högre eller lägre än för övriga fastigheter, fick avgifterna anpassas med hänsyn härtill (15 § andra stycket). Vidare fick på varje fastighet läggas kostnad för servisledningar och andra för fastigheten särskilt avsedda anordningar (15 § tredje stycket, som innehöll ytterligare en punkt vilken dock saknar intresse här). I propositionen till VAL 70 uttalar departementschefen att regeln om fördelning efter skälig och rättvis grund synes vara så pass vidsträckt att den i och för sig innefattar de speciella fördelningsregler som fanns i 15 § andra och tredje styckena VAL 55.

Kommunen gör i målet gällande att dess beslut att förlägga förbindelsepunkten för P.E.L:s fastighet vid förgreningen mellan den allmänna ledningen och grenledningen till fastigheten - omkring 40 meter från fastighetens gräns - står i överensstämmelse med principerna för avgiftsfördelningen och att därigenom särskilda skäl föreligger att avvika från huvudregeln i 13 § VAL 70. Vid Va-nämnden åberopade kommunen därvid främst lokaliseringsskäl, dvs fastighetens belägenhet i förhållande till ledningsnätet. I Vattenöverdomstolen däremot åberopar kommunen i första hand att enligt 15 § tredje stycket VAL 55 kostnad för ledningsdel som betjänar endast en fastighet alltid fick påföras denna. Med hänsyn till denna bestämmelse anser sig kommunen oförhindrad att, även om förbindelsepunkten enligt P.E.L:s yrkande förläggs till en punkt intill fastighetsgränsen, påföra P.E.L. kostnaden för ledningssträckan mellan denna punkt och den av kommunen anvisade förbindelsepunkten. Samma ekonomiska resultat nås om förbindelsepunkten bestäms på sätt som skett.

Vad först gäller det av kommunen åberopade lokaliseringsskålet framgår av utredningen i målet att kommunen inom hela sitt område tillämpat den principen att ledningssträckor som betjänar två eller flera fastigheter hänförs till den allmänna anläggningen och att ledning som betjänar endast en fastighet avskilts från anläggningen genom att förbindelsepunkten lagts vid den punkt på det allmänna nätet varifrån förgreningen till fastigheten i

fråga går ut. Härigenom har förbindelsepunkterna inom verksamhetsområdet för va-anläggningen i Parteboda kommit att ligga mer än 0,5 meter från fastighetsgräns i 40 fall av 43 - i fyra av dessa fall på ett avstånd av mellan 44 och 199 meter från huvudbyggnad och inom hela kommunen i 1740 fall av 2193. Att förbindelsepunkten för grenledningen till P.E.L:s fastighet lagts vid ledningens anslutning till det allmänna nätet är alltså ett utflöde av en utav kommunen tillämpad allmän regel i fråga om förbindelsepunkternas förläggning och kan inte anses föranlett av att just denna fastighet skulle ha ett speciellt läge i förhållande till va-nätet eller av någon annan omständighet som avsågs i 15 § andra stycket VAL 55.

Vad beträffar frågan huruvida fördelningsregeln i 15 § tredje stycket VAL 55 kan åberopas till stöd för kommunens förfarande visar de av kommunen lämnade uppgifterna att den princip som kommunen följt vid förbindelsepunkternas bestämmande kan för orter med spridd och oregelbunden bebyggelse leda till att vad som enligt 13 § VAL 70 skall vara undantag blir huvudregel. Redan detta måste anses vara en betänklig konsekvens av den utav kommunen hävdade rättstillämpningen. Härtill kommer - såsom Va-nämnden närmare utvecklat - att det av kommunen tillämpade förfarandet medför sådana olikheter beträffande de anslutna fastigheternas kostnader för underhåll och förnyelse av servisledningarna att förfarandet inte kan anses förenligt med kravet på skälighet och rättvisa brukarna emellan.

På grund av det anförda finner Vattenöverdomstolen att kommunens vadetalan icke kan bifallas.

Vattenöverdomstolen fastställde det slut vartill Va-nämnden kommit.

En ledamot var skiljaktig beträffande motiveringen och anförde:

Med tillämpning av bestämmelser i 3 och 7 §§ Reglemente för vattenverket i Borgsjö kommun har det ålegat vattenverket att utföra och bekosta servisledningarna för fastigheten från närmaste punkt för anslutning till kommunens huvud- eller grenledning intill 0,5 m från fastighetens gräns samt att i samma utsträckning ombesörja och bekosta underhåll av servisledningarna ävensom sådan ändring av servisledningarna som föranleds av va-verkets behov. I enlighet med Taxa för Borgsjö kommuns vatten- och avloppsledningsverk har vattenverkets skyldighet att bekosta framdragningen av servisledningarna varit kopplad till P.E.L:s erläggande av anslutningsavgift.

I särskilda anslutningskontrakt 20.7.1962 och 26.11.1968 mellan Borgsjö kommuns vattenverksstyrelse och P.E.L. har denne såsom ägare av fastigheten bekräftat sin skyldighet att ställa sig till efterrättelse vid varje tidpunkt för Borgsjö vattenverk gällande reglemente och för vattenleveranser inom kommunen gällande taxa samt i anslutning härtill meddelade särskilda föreskrifter.

Vid sammanläggningen av Borgsjö och Ånge kommuner blev Ånge kommun, såsom huvudman för kommunens allmänna va-anläggning, skyldig att, i enlighet med de nämnda föreskrifterna i reglementet för Borgsjö kommun, svara för servisledningarna till fastigheten intill 0,5 m från fastighetens gräns. Med sitt meddelande 23.5.1972 till P.E.L. om förläggning av förbindelsepunkt för fastigheten har va-verket i Ånge kommun, såsom kommunen anför vid Statens va-nämnd, avsett att på P.E.L. överföra äganderätten samt därmed kostnaden för skötsel, underhåll och framtida förnyelse av servisledningarna till fastigheten

på en sträcka av 62 m från huvudbyggnad.

Kostnaden för underhåll och skötsel av servisledningarna intill 0,5 m från fastighetens gräns hade enligt dittills gällande ordning bestritts av kommunen med årliga avgifter, som enligt taxa erlagts av samtliga brukare, och därjämte eventuellt med skattemedel. Kostnaden för en framtida förnyelse av ledningarna intill 0,5 m från fastighetens gräns skulle enligt dittills gällande ordning ankomma på kommunen att bestrida med anslutningsavgifter, som enligt taxa erlagts av samtliga brukare, samt därjämte eventuellt med skattemedel och i undantagsfall förnyad anslutningsavgift av P.E.L. Den med va-verkets meddelande åsyftade omregleringen innebär alltså att de nu ifrågavarande kostnaderna, genom att viss del av den allmänna anläggningen frånskildes denna, skulle överföras från kollektiv finansiering inom va-anläggningen till P.E.L. enskilt.

Meddelandet om förläggning av förbindelsepunkt för fastigheten har anknutits till vad som upptagits i punkt 5 av Allmänna bestämmelser för brukande av Ånge kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning. En omreglering i enlighet med meddelandet hänför sig emellertid inte till villkoren för P.E.L:s fortsatta brukande av den allmänna va-anläggningen utan till omfattningen av denna anläggning. Föreskriften om förbindelsepunktens läge är därför icke av sådan karaktär, som allmänna bestämmelser för allmän va-anläggnings brukande, meddelade enligt 22 § VAL. Av P.E.L:s skyldighet att ställa sig till efterrättelse sådana allmänna bestämmelser och ändringar däri följer alltså icke att han skulle vara skyldig att underkasta sig den med förbindelsepunktens angivna förläggning åsyftade omregleringen. Då omregleringen inte heller är en avgiftsfråga av beskaffenhet att kunna regleras i taxa för anläggningen, medför P.E.L:s skyldighet att ställa sig till efterrättelse sådan taxa och ändringar däri inte skyldighet för honom att underkasta sig omregleringen.

Gränsdragningen mellan allmän va-anläggning och ansluten fastighets va-installation sker enligt VAL 70 genom att förbindelsepunkt bestäms för fastigheten. Någon motsvarighet till detta förfarande var ej reglerat i VAL 55 och anledningen till att enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna till VAL 70 förbindelsepunkt skall fastställas även för en enligt VAL 55 redan avgiftsskyldig fastighet var önskemålet att på så sätt skapa en klar gräns mellan huvudmannens och brukarens anläggningar, något som dittills ofta saknats. Då som i nu förevarande fall någon oklarhet i detta hänseende inte föreligger, blir emellertid en förläggning av förbindelsepunkten till annan plats in den intill vilken huvudmannens skyldigheter avseende servisledningarna dittills sträckt sig att jämställa med att en enligt VAL 70 redan bestämd förbindelsepunkt flyttas efter det att den allmänna va-anläggningen börjat brukas av ägaren till vederbörande fastighet.

Under vilka förutsättningar huvudmannen för en allmän va-anläggning skall anses berättigad att göra en sådan förflyttning av förbindelsepunkt är oklart. Bestämmelserna i 13 § VAL 70 om var en förbindelsepunkt skall förläggas avser det fall att förbindelsepunktens läge bestäms innan vederbörande fastighets ledningar inkopplas till den allmänna anläggningen. Lagen eller dess förarbeten innehåller däremot ingenting om senare flyttning av förbindelsepunkten. Vare sig utformningen av punkt 4 i övergångsbestämmelserna till VAL 70 eller förarbetena härtill innehåller någon särregel om var förbindelsepunkt skall förläggas i det speciella fall då vederbörande fastighet redan är avgifts-

skyldig enligt VAL 55. Något uttryckligt stöd för att därvid förlägga förbindelsepunkten till annat ställe på servisledningen än den punkt intill vilken huvudmannens ansvar dittills sträckt sig finns alltså inte. Trots avsaknaden av bestämmelser i VAL 70 om flyttning av förbindelsepunkt kan det ej anses uteslutet att lagstiftaren velat tillåta en förflyttning. Under sådana omständigheter kan lagregleringen av förbindelsepunkts förläggning ej heller i och för sig anses utgöra hinder för huvudmannen mot att förlägga förbindelsepunkten för en redan enligt VAL 55 avgiftsskyldig fastighet till annat ställe på servisledningen än den punkt intill vilken hans ansvar dittills sträckt sig.

Med hänsyn till de rättsliga och ekonomiska konsekvenserna av en omreglering såsom den av Ånge kommun åsyftade kan emellertid frågan om omregleringens tillåtlighet i detta fall inte lösas med tillämpning av bestämmelserna om förläggning av förbindelsepunkt. Av betydelse synes däremot vara den omständigheten att P.E.L. genom sådan omreglering skulle komma att frångå de förmåner som han eljest, inom ramen för kommunens i VAL 70 föreskrivna skyldigheter avseende ledningar ingående i allmän va-anläggning, åtnjuter utan annan prestation från hans sida än engångsavgift och periodiska avgifter enligt taxa. Situationen kan till sina ekonomiska konsekvenser jämföras med den som skulle uppkomma om huvudmannen av en brukare utkrävde ytterligare engångsavgift för tidigare genomförd anslutning av dennes fastighet under hänvisning till att huvudmannen önskade - med oförändrat utförande och oförändrad omfattning av den allmänna va-anläggningen - i större utsträckning än förut finansiera anläggningen genom engångsavgifter. Enligt uttalande i förarbetena till VAL 70 (prop. 1970:118 s 106) skall en sådan omläggning av den allmänna va-anläggningens finansiering normalt inte medföra skyldighet för brukare, som redan har betalat tidigare föreskriven engångsavgift, att betala tilläggsavgift. Detta uttalande får antagas återspegla en allmän rättsgrundsats om sambandet mellan de skyldigheter som åvilar huvudmannen för en allmän va-anläggning och de avgifter som huvudmannen äger uttaga av anläggningens brukare. Tillämpad på nu förevarande mål torde denna rättsgrundsats leda till att kommunen i princip icke, utan gjort förbehåll eller stöd av särskild lagbestämmelse, äger genom inskränkning av den allmänna va-anläggningens omfattning frångå de förmåner som han blivit berättigad till mot erläggande av anslutningsavgift och periodiska avgifter. Den omständigheten att den åsyftade omregleringen föranletts av en strävan att eliminera den oenhetlighet inom Ånge kommun, som uppstått till följd av sammanläggningen med Borgsjö kommun, leder inte till annan bedömning.

Om emellertid kommunen vore villig att kompensera P.E.L. för bortfallet av den ifrågasatta förmånen - exempelvis genom att påtaga sig kostnaderna för ledningarnas underhåll och skötsel tills ledningarna förnyas - torde hinder i berört hänseende ej föreligga mot genomförande av omregleringen. I målet har dock ej ifrågasatts sådan kompensation.

På grund av det anförda finner jag att kommunens vadetalan icke kan bifallas.

Dom: 1975-04-29, Avd. 1, DT 5

Mål nr: T 47/74

*Litteratur: prop. 1970:118 s. 141 f, Körlof s. 77 f,
Bouvin-Hedman s. 87 f*